

Toplumsal Güvensizlik, Adalet Talebi ve Devlet: Medyanın Biçimlendirme Etkisi

Social Insecurity, Demand of Justice and The State: The Formative Effect of the Media

Özlem Uluç Küçükcan*

Abstract: The aim of this study is to touch upon two main social perceptions and demands (sense of insecurity and demands of justice) caused by mass media that surrounds daily life with its diversified products and to explain the impact of this perception and demand on state and governance. When the contents of media products are examined, it is seen that elements such as violence, fear and crime take place in a considerable amount and are watched by a large audience and as the monitoring rates increase, such content is prepared and presented to appeal to more consumers. Violence, fear and crime programs contribute to the development of a sense of insecurity in society and an increase in risk perception. The sense of insecurity and risk perception naturally leads to heightened expectations for better functioning justice, law and law enforcement mechanisms as living in safety is one of the basic needs of people. It can be said that the most important consequence of the sense of social insecurity and risk perception created by media is the expectation from public authority to operate the judicial system on the one hand, and to make the means and methods to combat crime more effective on the other in order to eliminate the risks to security, prevent possible crimes before they occur and punish criminals. For an average audience, this effect of media may not be visible and noticeable; because the audience consumes media products for news, entertainment, and information. However, the media has deeper and more complex effects than what is seen with the content it provides, the programs it constructs, the stories it presents and the messages it conveys. This study aims to discuss how mass media leads to social insecurity, risk perception and demands of justice, and to what extent this perception and demand can open up an area of surveillance, control and punishment to the public authority and the state.

Structured Abstract: The messages conveyed by the violent and criminal events to the audience through fiction and non-fiction programs and the social effects they create are different from each other. This article examines the effects of the perception of insecurity caused by the violence and crime programs in the media due to the perception of risk society and fear of crime/victimization in the context of sociology of law. It can be considered as a complement to our two studies on the social effects created by non-fiction reality shows in the context of risk and fear of victimization. Among these studies, in “Media Pendulum: Crime Between Fiction and Reality”, it is claimed that non-fiction reality shows create social sensitivity and awareness on the themes of violence and crime; this sensitivity and awareness is shaped especially on the axis of victim and

* Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
Assistant Professor of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Science and Letters, Marmara University
ORCID 0000-0001-5570-0184
ozlemuluc@gmail.com

Cite as/ Atıf: Uluç Küçükcan, Ö. (2020). Toplumsal güvensizlik, adalet talebi ve devlet: medyanın biçimlendirme etkisi, *Turkish Studies - Social*, 15(2), 427-440. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40069>

Received/Geliş: 09 December/Aralık 2019

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 25 February/Şubat 2020

Published/Yayın: 29 February/Şubat 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

CC BY-NC 4.0

victimization. In the study titled as “Violence and Crime: Reality Shows and Their Social Impacts”, the realism of the fear of victimization caused by non-fiction reality shows was tried to be determined. In this study, “Social Insecurity, Demands of Justice and the State: The Formative Effect of the Media” will examine the expectations of the audience from the security policies and social control mechanisms as a result of violent and criminal media contents - because of the risk society perception and the fear of victimization that they contribute to-; the possible answers of the state/political power to the search for trust in society and the probability and/or opportunities of political power to become authoritarian by means of media.

Ordinary citizens can express that the aim of media and television broadcasts is to transmit information through news programs, documentaries, fictional reality shows or entertain them with series, competition programs and daytime women's programs. However, this approach only provides an explanation of the visible function of media because the research on the power, spheres of influence and effects of the media reveals that the contents of the program, language of discourse and the messages conveyed have profound effects to change the cultural, political and ideological structure. The shared stories of violent acts and crime cases have an impact on public attitudes towards crime, fear of victimization/crime exposure, and also perceptions of state institutions on the policy of combating crime and violence and punishment. On the other hand, society's attitudes and perceptions of the current justice system, and even the state's anti-violence and anti-crime policies, reflect public opinion and apprehensions concerned not only with the prevalence of crime and violence in general, but also with regard to the culture, political, ideological and economic structure of society. The control mechanisms of the state, which are based on surveillance and supervision, gain their legitimacy depending on the society's perception of the state institutions against the crime and violence and punishment policies and the need for security.

One of the reasons why violent and criminal themes are so popular in media fiction or non-fiction programs is that they are linked to ‘fear’ which has always been one of the most fundamental elements of entertainment in popular culture. The intense media coverage of these themes has created a discourse of fear indicating that danger and risk are at the center of everyday life. Fear discourse has important consequences in terms of social policies, public perception of social issues and abandonment of public sphere. Citizens are protected and equipped against crime by buying insurance and security measures to protect themselves, installing locks and alarm systems that will make their cars, doors and windows of their homes safer, not opening doors to foreigners, carrying small amounts of cash, wearing modest clothes on the street because the prevalence of fear discourse contributes to the emergence of situations and reactions in which social policies that necessitates the use of state surveillance, supervision and control, will be implemented. This state transforms individual's perception of society he is a member of into perception of risk society. The risk society has enabled the emergence of prey/victim identity as a new social identity. This leads to a communication process designed to monitor, control and prevent risks. This identity has been used and sometimes exploited by politicians and many influential political actors for their own political future (Beck, 2008: 5-6; Furedi, 2017: 31-32; Altheide, 2003: 10; Altheide, and Michalowski, 1999). : 476; Garland, 2001: 162).

The greatest effect of fear discourse is to promote the belief that ‘things are not out of control’ despite a sense of disorder and chaos. Fear makes people more obedient to being ‘saved’ because it leads to a common perception or identity that everyone in society is a potential victim of crime. In his research on fear of crime, Ferraro (1995, p. 12) distinguishes between perceived risk and anxiety. According to him, fear of crime is an emotional reaction that reflects concerns about crime or symbols it associates with crime. To awaken the fear response in humans, it is necessary to make them aware of a potential risk, threat and danger situation. This potential danger is a situation people are constantly avoiding by taking precautions in their daily lives. Thus, Ferraro argues that fear constantly reproduces itself or becomes a self-fulfilling prophecy. When social actors define their situation as full of fear and participate in social life through fear discourse, social life is perceived as more hostile. Fear gives police and law enforcement authorities greater credibility and control. This opens the door to the tightening of security policies and the authoritarianization of the state because the remedy is that the state authorities have more control (Altheide, 2003: 19-22; Altheide & Michalowski, 1999: 480).

With the sharing of numerous ‘crisis’ stories in the mass media, fears involving crime, violence and uncertainty can be used as a basis for creating more fear and enacting large laws that abolish civil liberties (Altheide, 2003: 24) because individuals tend to overstate the prevalence of violent crimes. They may think that the penalties are insufficient and that even when it does not change, the ratio of criminal acts increase. This tendency can be used by politicians who exploit people's feelings for political gains; and even this dynamic

can determine the legislative process because contemporary politics works with the social expectation that it should respond to social demands. Therefore, political power and legislative bodies need to pay close attention to the concerns of the public, especially the concerns that criminals are not sufficiently punished or that dangerous individuals are not adequately monitored and controlled in order to preserve their legitimacy, as there is great pressure to take measures that understand these concerns and produce solutions (Rosenberger & Callanan, 2011: 437; Garland, 2001: 172).

While the deterioration of social stability leads to consolidation efforts, it also leads to the resettlement of moral order and social control, and a repetitive flow of social development takes place. Only when unreliable and excluded groups are closely monitored and controlled it is possible to have personal freedoms. On the other hand, in contrast to a solidarity social control where everyone has given up some personal freedom to increase collective welfare, an understanding of individualism based on the exclusion and close control of others has started to dominate and manage the process as an understanding that criminals and claimants are seen as responsible for their misfortune has become widespread. This understanding offers the ruling classes the possibility to impose strict control practices without giving up their freedom (Garland, 2001: 198). What is decisive here is the belief that an action disrupts moral order or threatens the stability of society. The formation of public opinion on the axis of such a belief can activate the political mechanism in terms of legal regulations; but even more important is the question of whether the public opinion is realized by the direction of the politicians as there is a possibility that political powers can use the media content to manipulate the society for their own political interests.

Keywords: Political Sociology, Media, Social Insecurity, Justice, State.

Öz: Bu çalışmanın amacı gün geçtikçe çeşitlenen ürünleri ile gündelik hayatı kuşatan kitle iletişim araçlarının yol açtığı toplumsal algı ve taleplerin başlıca ikisine (güvensizlik duygusu ve adalet talebi) değinmek ve söz konusu algı ve talebin devlet ve iktidara etkisini açıklamaktır. Medya ürünlerinin içerikleri incelendiğinde şiddet, korku ve suç gibi unsurların azımsanmayacak kadar yoğun oranda yer aldığı, izlendiği ve izlenme oranları arttıkça bu tür içeriklerin daha fazla tüketiciye hitap edecek şekilde hazırlanarak sunulduğu görülmektedir. Şiddet, korku ve suç içerikli programlar, toplumda güvensizlik duygusunun oluşmasına ve risk algısının yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Güvensizlik duygusu ve risk algısı ise doğal olarak adalet, hukuk ve kolluk kuvvetleri mekanizmalarının daha fazla çalışması beklentisine yol açmaktadır. Zira insanın temel ihtiyaçlarından biri de güven içinde yaşamaktır. Güvenliğe yönelik risklerin giderilmesi, olası suçların vukuundan önce engellenmesi ve suçluların cezalandırılması için, kamu otoritesinin bir taraftan hukuku işletmesi, diğer taraftan suçla mücadele araç ve yöntemlerini daha etkin hale getirmesi, medyanın yol açtığı toplumsal güvensizlik duygusu ve risk algısının önemli sonuçlarındandır, denilebilir. Ortalama bir izleyici için medyanın bu etkisi görünür ve fark edilebilir olmayabilir; zira seyirci haber almak, eğlenceli zaman geçirmek ve bilgilenmek gibi amaçlarla medya ürünlerini tüketmektedir. Ancak medya sağladığı içerik, kurguladığı programlar, sunduğu hikayeler ve ilettiği mesajlar ile görünenden daha derin ve karmaşık etkilere sahiptir. Bu çalışma kitle iletişim araçlarının nasıl bir toplumsal güvensizlik, risk algısı ve adalet talebi arayışına yol açtığını, söz konusu algı ve talebin ise kamu otoritesi ve devlete ne ölçüde denetim, kontrol ve cezalandırma alanı açabileceğini tartışmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Sosyolojisi, Medya, Toplumsal Güvensizlik, Adalet, Devlet.

Giriş

Şiddet içerikli ve suç teşkil eden olayların, kurgu ve kurgu olmayan programlar üzerinden izleyiciye aktardığı mesajlar ve yarattığı toplumsal etkiler birbirinden farklılaşmaktadır. Bu makale, medyada yer alan şiddet ve suç içerikli programların, toplumda var olan risk toplumu algısı ve suç/mağduriyet korkusu nedeniyle ortaya çıkardığı güvensizlik algısının toplum-siyaset ilişkisine etkilerini hukuk sosyolojisi bağlamında ele almaktadır. Daha önce medya etkileri çerçevesinde kurgu olmayan reality showların risk ve mağduriyet korkusu bağlamında yarattığı toplumsal etkilere ilişkin yaptığımız iki çalışmanın tamamlayıcısı olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmalardan “Medya Sarkacı: Kurgu ile Gerçeklik Arasında Suç” başlıklı makalede özellikle kurgu olmayan reality

showların şiddet ve suç temalarına yönelik toplumsal duyarlılık ve farkındalık yarattığı iddia edilmiştir; bu duyarlılık ve farkındalık özellikle mağdur ve mağduriyet ekseninde şekillenmektedir. “Suçun ve Şiddetin Kamusallaşması: *Reality Showlar* ve Toplumsal Etkileri” başlıklı çalışmada ise kurgu olmayan reality showların yol açtığı mağduriyet korkusunun gerçekçiliği sorgulanmıştır. Elinizdeki “Toplumsal Güvensizlik, Adalet Talebi ve Devlet: Medyanın Biçimlendirme Etkisi” adlı çalışma ise, şiddet içerikli ve suç teşkil eden medya içeriklerinin, -ortaya çıkmasında katkıda bulunduğu risk toplumu algısı ve mağduriyet korkusu nedeniyle- izleyicinin güvenlik politikaları ve sosyal kontrol mekanizmalarından beklentilerine etkilerini irdelenecek; toplumun güven arayışına devlet/siyasal iktidarın verebileceği cevaplar ve siyasal iktidarın medya araçları aracılığıyla otoriterleşebilme imkan ve ihtimalleri inceleyecektir.

Bir siyasal sistemin bekası ve işleyişi için, o yapı bünyesinde yaşayan bireylerin belli kurallar çerçevesinde ortak yaşamı paylaşmaları, uyum içerisinde bir toplum oluşturmaları beklenir. Bu uyum, *norm* adı verilen kurallar bütününe riayet edildiği sürece gerçekleşir. Bu normlar, *sivil*, *medikal* ve *yasal* nitelikte olmak üzere, toplumsal düzeni devam ettirmek için bireye uygulanan yönlendirme ve baskı unsurlarıdır. Sosyolojide “sosyal düzenin devamını sağlamak, sapmayı önlemek için, toplum veya sosyal gruplar tarafından kullanılan mekanizmaların ve araçların bütünü ve bunların bir ahenk içinde, birlikte işlenmesini temin eden diğer bütün süreçleri belirtmek üzere” (Dönmezer, 1982: 236) *sosyal kontrol* kavramı kullanılmaktadır. Bu süreç hayatın ilk yıllarından itibaren, kültürün öğrenilmesi olarak ifade edilebilecek sosyalleşme ile başlamaktadır. Birey, doğduğu andan itibaren ebeveynleri, öğretmenleri, arkadaşları ve diğer aile üyeleri ile kurduğu ilişkide uyması gereken davranışları öğrenmekte; iyi davranışlarında ödüllendirilirken, kötü davranışları nedeniyle cezalandırılmaktadır. Böylece davranışlarını grup kurallarına uygun olarak seçmeyi öğrenmektedir. Toplumun kendini korumak için kullandığı bu sistem, sosyal kontrolün *sivil* yapısını temsil etmektedir. Akrabalık veya klan/kabile sistemlerinde, sivil sosyal kontrol mekanizması, yapının sorumlu gücü ve çatışmaların düzenleyicisi işlevi görürken; modern yasal sistemlerin ortaya çıkması ile sosyal kontrolün baskı unsuru yasal nitelik kazanmış, hukuki boyut devlete aktarılmıştır. Devlet ise sosyal kontrolü iki unsura dayalı olarak gerçekleştirmektedir. *Birincisi*, medikal olarak sağlıklı ve toplum yapısına uyumlu kabul edeceği sınırları belirleyerek; *ikincisi*, toplumsal düzenden sapma anlamına gelebilecek olan, kendi yapısına ve/veya topluma zarar verecek davranışları gerçekleştirenleri toplumsal yaşamdan soyutlayabileceği ya da onları cezalandırabileceği kapalı mekanlar, hapisaneler veya akıl hastaneleri inşa ederek yapmaktadır. Bireyin ‘kendi iyiliği’ vurgusuyla yapılan medikal kontrol, alkol ve uyuşturucu bağımlılığını kontrol altına almak için rehabilitasyon ve tedavi merkezleri ile, hiperaktivite gibi davranış bozukluklarını kontrol altına almak için ilaç kullanımı ile, ve akıl sağlığı bozukluklarında hastaları ilgili hastanelerde (tedavi etme iddiasıyla) kontrol altında tutmak gibi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Polis ve askeri güçler ise meşru yasal güç olarak işlev gören devletin yasal kontrol araçlarını teşkil etmektedir. Devlet, yasal kontrol mekanizmalarını harekete geçirmesine gerek kalmadan toplumsal düzeni koruyabilmek için ve bireylerin sosyal kontrol ölçütlerine karşı gelmesini engellemek üzere öncelikle gayri-resmi ve sivil araçları kullanmaktadır. Aile, küçük sosyal gruplar, okul/eğitim sistemi, çalışma hayatı ve çalışma şartları, din ve kitle medyası söz konusu sivil araçları temsil etmektedir (Chriss, 2013: 58-65; Garland, 2001: 159). Bu araçlar arasında yer alan ve bu çalışmanın odak noktasını teşkil eden medya, bahsedilen tüm alanlarda etkili ve yönlendirici bir araç olarak işlev görmektedir.

Demokratik ve Otoriter Rejimlerde Medyanın Rolü

Medya, dünyadaki siyasal ve toplumsal yaşamda önemli aktörlerden biridir. İnsanların günlük tecrübelerinin ötesinde dünyaya ilişkin bilgi edinebildikleri ve siyasetçilerle vatandaşlar, üreticiler ile tüketiciler, bireyler arası gibi toplumun farklı kesimlerinin birbiriyle iletişim kurmasını ve bu bağlantı sayesinde bilgi edinmesini sağlayan temel kaynaktır. Medya, kitlelere erişebilmesi ve onları etkileyebilmesi nedeniyle, hem otoriter hem demokratik rejimlerde önemli role ve kritik öneme sahiptir (Votmer ve Rawnsley, 2009: 234).

İnsanlara medya araçları ve televizyon yayınlarının amacının ne olduğuna dair düşüncesi sorulduğunda, haber programları, belgeseller, kurgu reality showlar ile bilgi aktarımında bulunduğunu veya dizi, yarışma programları, kurgu olmayan reality showlar ve gündüz kuşağı kadın programlarıyla eğlendirmeyi amaçladığını söyleyecektir. Ancak bu yaklaşım, medya araçlarının yalnızca görünür işlevine dair bir açıklama yapmaktadır. Çünkü medyanın gücü, etki alanları ve etkileri üzerine yapılan araştırmalar, yayın içeriklerinin, söylem dilinin ve aktarılan mesajların kültürel, siyasal ve ideolojik yapısını değiştirecek düzeyde derin etkileri olduğunu ortaya koymaktadır.

Normatif açıdan değerlendirildiğinde medyanın demokratik yaşamın iki fonksiyonunu yerine getirdiğini söylemek mümkündür. İlk olarak medya, tüm seslerin duyulmasını sağlamakta; bir başka ifade ile tüm görüşlerin birbiriyle diyalog kurmasını sağlayan bir forum sunmaktadır. Siyasal kamusal yaşamın bir forumu olarak medyanın yalnızca hükümete veya diğer resmi makamlara değil, ayrıca ve kapsamlı düzeyde geniş sivil topluma ve muhalif gruplara eşit ölçüde erişime açık olması da beklenmektedir. Medyanın ikinci fonksiyonu 'bekçi köpeği' rolü olarak tanımlanmaktadır. Bu, medyanın 'dördüncü kuvvet' olarak nitelendiği halini ifade etmektedir. Bu yönüyle medyanın, hükümet, bürokrasi ve siyasetteki diğer güçlü figürlerle karşıt pozisyonda olduğu varsayılmaktadır. Bu bağlamda medyaya siyasal aktörlerin eylemlerini izleme, gözleme sorumluluğu verilmektedir. Vatandaşlara tam ve dürüst bir şekilde haberi açıklayacağı beklenmektedir. Bu, bir anlamda medyayı denge denetim mekanizmalarından oluşan sistemin bir parçası olarak kabul etmektir. Zira bu yaklaşımda devlet, bireysel özgürlüklere tehdit olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla medya, vatandaşın lehine çalışan bir yapıdır. Otoriter bir siyasal sistemde ise medya, halkın çıkar ve isteklerine hizmet eden araç olarak değil, sistematik olarak taraflı yayın yapan, yönetici elitlerin sürdürmek istedikleri politikaların temsilcisi ve aktarıcısı fonksiyonu göstermektedir. Bu nedenle otoriter bir siyasal sistemde medyaya erişim, yalnızca resmi anlayışa ve yöneticilerin politikalarını ifade eden görüşlere açıktır; hükümet eleştirisinde bulunmak veya rejimden bahsetmek, sert yöntemlerle baskılanmakta ve kimi durumlarda ise ortadan kaldırılmaktadır (Voltmer ve Rawnsley, 2009: 234-5; Newton ve Deth, 2005: 181).

Demokratikleşme iddiasındaki bir siyasal sistemin, vatandaşlara iletilen bilgiyi üreten profesyonel gazetecilik faaliyetlerini, organizasyonel yapıyı, medyanın düzenleyici çerçevesini özgürlükçü bir yaklaşımla değiştirmesi gerekmektedir. Nitekim demokrasilerin çoğu, kuruluş dönemlerinde kamu hizmeti modeline göre medya yayınlarını kontrol etmiş ve düzenlemiştir. Bunun altı temel boyutu bulunmaktadır: Piyasa düzenleme, adil içerik düzenleme, hükümetten bağımsız kendi sistemini kurma, kamu finansmanı sayesinde kamunun çıkarı için haber aktarımı gerçekleştirme, kamu çıkarına ve ihtiyacına uygun oranda eğitim, bilgi ve eğlence içerikli yayın yapma, azınlıkları da kapsayacak şekilde ulusal kimliğe ve ulusa hizmet edecek yayın yapma. Demokratikleşme sürecinde medya yayınlarında gerçekleştirilecek bu yönde bir dönüşüm, -siyasal iktidar ve medya arasındaki ilişkinin karmaşıklığı nedeniyle ve herhangi bir değişim kontrol düzeyini etkilediği için- değişimin en çatışmalı alanlarından birisini oluşturmaktadır. Bu nedenle pek çok yeni demokrasi, medyayı bütünüyle demokratik kurumlara dönüştürmede başarılı olamamıştır (Newton ve Deth, 2005: 184-6; Voltmer ve Rawnsley, 2009: 235). Öte yandan günümüzde demokrasi olduğu iddiasındaki devletler dahi, medyanın demokratikleşmedeki rolünü yukarıda zikredilen unsurlar üzerinden otoriter politikalar üretiminde kullanabilmektedir.

Kitle Medyasında Şiddetin Gerekçeleri

Kitle medyası, -kurgu veya kurgu olmayan içeriğiyle- *organizasyonlar tarafından üretilen, bir izleyiciye iletilen ve izleyici tarafından alınan* araçlardan müteşekkil bir yapıdır. Bu niteliği ile kitle iletişim sürecinin, üç temel bileşeni olduğunu söylemek mümkündür: İçerik, organizasyon ve izleyici. Dolayısıyla kitle medyasının analizinde üç boyut söz konusudur. Bunlardan ilki, medya mesajlarının içeriğidir. Medya, bilginin ve eğlencenin topluma yayıldığı araçları ifade etmektedir.

İşlevini anlayabilmek ve yorumlayabilmek için hikayelerin, kurgu veya gerçek, nasıl bir araya getirildiği, nasıl seçildiği ve çerçevesinin nasıl çizildiği hususlarına bakmak bir gerekliliktir. Aynı zamanda medyada yer alan her şey, büyük ticari organizasyonların ürünüdür; organizasyonel yapı tarafından üretilmekte ve aktarılmaktadır. Medya araçlarının mülkiyeti, yönetimi, devlet tarafından düzene sokulma durumu ve hükümetle ilişkisi, ve izleyicilere sunduğu düşünsel çeşitlilik gibi özellikleri, yayınladığı ürünü etkilemektedir. Bu nedenle medya mesajlarının içerik ile birleştirildiği kurumsal bağlamlar, medyanın işlevini analiz ederken önem taşımaktadır. Son olarak, izleyiciler medya mesajlarının üretilmesinde çok az kontrole sahip olabilirken, kendi algılayış ve alışları üzerinde yüksek kontrole sahiptir. Bu nedenle mesajların izleyiciler tarafından alındığı bağlamları incelemek, bir başka ifade ile cinsiyet, eğitim düzeyi, sınıf gibi faktörlerin medya mesajlarının yorumunu nasıl etkilediğini değerlendirmek gerekmektedir (McCullagh, 2002: 6).

Yazılı ve görsel basın, televizyon kanalları, sinema filmleri, belgeseller, tiyatrolar ve hatta kitaplar okuyucu ve izleyici sayısını yüksek tutmak, toplumda konuşulmak için içerik hazırlamaktadır. Çünkü izlenme oranlarını etkileyen yegane unsur içerikleridir. İzlenme oranları ise hem yayının mali ve maddi değerini hem de yapımda emeği geçenlerin gelirini belirlemektedir. Yapımcılar, yöneticiler, yönetmenler, haberciler, sunucular, oyuncular ve patronlar yüksek izlenme oranlarına, bir diğer yönüyle kâra ulaşmak için yayınlarında bazı öğelere daha çok yer vermektedirler. Suç ve şiddet öğeleri bu temaların başında gelir. Suç ve şiddet içerikli konular, henüz televizyon yayını yokken dahi, çeşitli boyutlarıyla romanlar, tiyatrolar, gazete ve kitaplar, radyo yayınları ve sinema filmleri için malzeme olmuştur. Zira her zaman ilgi ve merak uyandıran, dolayısıyla talep edilen temalar olagelmıştır. Ancak burada önemli olan soru, insanların neden şiddet ve suç ile ilişkili programları merak edip izlediğidir.

Bu konuda yapılan çok sayıda çalışma göstermiştir ki, izleyicilerin şiddete, şiddet içerikli eylemlere ve suça ilişkin değerlendirme ölçütleri ve dolayısıyla algıları ile araştırmacılarındaki farklılaşmaktadır. Ayrıca izleyicilerin de şiddete dair algılayış kapasiteleri sınıf, kültür, yaş ve gerçek yaşamdaki şiddete aşinalık kapsamına göre önemli farklılık göstermektedir. Örneğin çizgi filmler, standart şiddet ölçüm metotlarına göre, diğer programlardan dört kat fazla şiddet içermektedir. Benzer şekilde pek çok dizide araştırmacıların şiddet ögesi olarak değerlendirdiği noktaları, izleyiciler o şekilde hissetmemektedir. Bu nedenle bu programları çocuklarıyla birlikte izleyebilmektedirler. Hatta medyada aşırı şiddet bulunduğunu iddia etseler dahi, şiddet içerikli programları izlemekten de zevk almaktadırlar. Çünkü bu tip programlar mizahla örüntülendiğinde, daha az ciddi, daha az tehdit edici olarak görülmekte ve dolayısıyla daha az 'şiddetli' olduğu hissedilmektedir (McCullagh, 2002: 11). Dolayısıyla insanların neden şiddet ve suç içerikli programları izlediği sorusunun cevabı, hem izleyicilerin profiline, hem de program türlerine göre çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, dramaların izleyicide rahatsızlık verici etki göstermemesi bu programları izlemekten kaçınmamanın nedeni olabilirken; haber programları ve kurgu olmayan reality showların, bu programların yaratmış olduğu duyguların gerçekçi olduğunu yeniden hatırlattığı ve kişinin kendi kendini onaylamasına vesile olduğu için cazip geldiğini iddia etmek mümkündür.

Toplumsal Algıların İnşası

İnsanların şiddet, şiddet içerikli eylem ve suça ilişkin tutumları ve algıları, mevcut adalet sistemine ilişkin tutumları ve algıları ve hatta devletin şiddet ve suçla mücadele politikalarına yönelik değerlendirmeleri, içinde yaşadığı toplumun kültürüne, siyasi, ideolojik ve ekonomik yapısına göre biçimlenmekte ve ayrıca onu yansıtmaktadır. Aynı zamanda insanların içinde yaşadıkları toplumu anlamaya, kendi kimliğini belirlemeye, tanımlamaya ve diğer toplum ve topluluklardan farklılıklarını tespit etmeye ihtiyacı vardır. Bunun için birtakım kriterlere gereksinim duymaktadır. Bu kriterler, kültürel yapıyı oluşturan ve onu biçimlendiren bir ideolojiye dayanır. Topluluk ideolojisi denen bu bakış açısı, toplumsal gerçekliği tanımlamak, değerlendirmek ve açıklamak için ait olunan sosyal grup kavramsallaştırmalarını kullanan inanç sistemidir. Bu ideoloji, şiddet içerikli eylemi ve eylemin

suç teşkil etme potansiyelini tespit edebilmeye imkan veren veriler sunmaktadır. Çünkü insanlar birtakım imajlar kullanılarak yaratılan algılar üzerinden, yaşadıkları topluluklarına, diğer insan gruplarına veya toplum ve mekanlara ilişkin bilişsel haritalar geliştirmektedir. İnsanlar, bu bilişsel haritaları, toplulukların özelliklerini, neye benzediğini, sınırlarını anlamak üzere ve kendi bireysel güvenlikleriyle ilgili endişe düzeylerini tespit edebilmek için kullanmaktadır. Zira bu hikayeler ve haritalar, insanların topluluklarına dair algılarını ve yorumlarını şekillendirirken, aynı zamanda onların topluluk içindeki davranışlarını da biçimlendirmektedir (Altheide ve Michalowski, 1999: 500). Bununla beraber, bireyler ve topluluklar, suça ilişkin hakim ideoloji ekseninde kurgulanan hikayelerle bir mekana anlam vermekte, bir mekan inşa etmektedir. Ya da yaşanan trajik bir olay, yaratılmak istenen algı doğrultusunda belli bir söylem dili kullanılarak hikayeleştirilebilmektedir. Bu olaylar, hikayeleştirilme biçimine bağlı olarak birtakım kültürel mesajlar iletmektedir. Bu mesajlar belli mekanların belli bağlamlara oturtularak tanımlanıp aktarıldığı mesajlar olduğunda, izleyiciye mekana dair geniş kapsamlı düşünceler ve değerlendirmeler sunmaktadır. Örneğin bir şehirde olmanın, bir banliyoda olmanın veya kırsal bir bölgede olmanın ne anlama geldiğine dair zihinde bir şablon oluşmaktadır (Leverentz, 2012: 350-1).

İnsanlar arasında şiddet içerikli eylemler ve suç teşkil eden olaylara ilişkin anlatılan hikayeler, hem halkın suça ilişkin tutumları üzerinde, hem mağduriyet korkusu/suçta maruz kalma duygusu üzerinde, hem de devlet kurumlarının suç ve şiddetle mücadele ve cezalandırma politikalarına dair oluşan algıları üzerinde etkilidir. Öte yandan toplumun mevcut adalet sistemine ilişkin tutumları ve algıları ve hatta devletin şiddet ve suçla mücadele politikaları, suç ve şiddet içerikli olayların yaygınlığına ve toplumun kültürüne, siyasi, ideolojik ve ekonomik yapısına dair kanaatini ve hatta endişelerini yansıtmaktadır (Leverentz, 2012: 350).

Medyada yer verilen şiddet içerikli ve suç teşkil eden eylemlerle kimin ilişkilendirildiğine, kime karşı şiddet uygulandığına, eylemin meşru gösterilip gösterilmediğine bakıldığında, şiddetin medyada belli bir yapı çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Örneğin azınlık gruplar şiddetin faili olarak, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar mağduru olmaya yakın olarak resmedilmektedir. Onların toplumda çaresiz ve korunmaya muhtaç olduğu yönünde bir algı oluşturulmakta ve pekiştirilmektedir. Ancak mağdurların 'iyi' karakterleri nedeniyle şiddete yönelmesi, dramatik bir bağlam sunabilmekte ve şiddet içerikli ve suç teşkil eden davranışa meşruiyet kazandırabilmektedir. Çünkü kötüler şiddeti hak ederler. Gerbner (1980: 65; 2013: 466-7), şiddet ve suçun medya araçlarında ve özellikle televizyonda gösteriminin bu yönünün önemli toplumsal fonksiyonları olduğunu ifade etmektedir. Medya, hangi grupların toplumsal düzene tehdit oluşturduğuna ilişkin izleyiciye semboller sunmakta ve bu tehditlerle nasıl baş etmesi gerektiğini göstermektedir. Böylece bu şekilde yerleşik düzenin devamı için devlet denetim, gözetim ve kontrolünün gerekliliğini vurgulamış olmaktadır; yani şiddetin yoğun olarak programlarda yer alması, izleyicilerin gözünü korkutmak ve toplumda güvensizlik duygusu yaratmak için tasarlanmıştır. Güvensizlik duygusu, izleyicilerin mevcut siyasi iktidarın (dolayısıyla devletin) adaleti sağlarken ve toplumsal düzen politikalarını uygularken yetersiz performans gösterdiği iddiasıyla itiraz etmesini sağlayabilmektedir. Dolayısıyla medyadaki şiddet, toplumsal değerlerin sorgulanmasında bir simge olarak işlev görmektedir ve bir nevi toplumsal gücün ortaya konmasına vesile olmaktadır. Bu noktada, medyada yer alan suç ve şiddet vakalarına ilişkin hikayelerin sadece 'bizim toplulukları nasıl algıladığımızı' etkilediğini söylemek eksik kalacaktır. Zira onlar yerel eylemi de biçimlendirici etki göstermektedir (McCullagh, 2002: 8; Leverentz, 2012: 350). Bu özellikleri ve etkilerinden hareketle, sosyal kontrol için bir araç olarak hizmet ettiğini söylemek mümkündür.

'İdeal Dünya' Modeli

Medya, izleyicilere bizzat şahit olmadıkları ve katılımın mümkün olmadığı mekanlarda gerçekleşen olaylara ilişkin bilgiler aktarmaktadır. Bu şahitliği iki tür bilgi aktarımı ile gerçekleştirmektedir. *Birincisi*, kişinin kendi toplumu dışındaki olaylara ilişkin bilgi, *ikincisi* kendi

toplumuyla ilgili bilgidir. Bu bilgiler, parlamento, mahkeme salonları, holdinglerin toplantı salonları ve ayrıca şehir gettoları ile kırsal bölge ve köyler gibi erişim ve girişin mümkün olmadığı yerlerin, toplumsal ve siyasal kurumlarında ortaya çıkmaktadır. İnsanlar politikalara ilişkin bilgileri medya araçları aracılığıyla öğrenirken, bu aktarım sırasında medya, siyasi süreçle ilgili izleyicilerin görüşlerini şekillendirmektedir; dolayısıyla medyanın izleyicilerin politik tercihleri üzerinde etkisi bulunduğunu söylemek mümkündür (Ridout, Groose ve Appleton, 2008: 575-6; McCullagh, 2002: 12). Fakat medyanın yalnızca bilgi sunduğu argümanı, bu bilginin ne kadar doğru ve güvenilir olduğu sorgulandığı noktada yarıltıcı hale gelebilmektedir.

Medyanın aktardığı bilginin niteliğine dair iki tutum bulunmaktadır. *Birincisi*, medyayı dünyaya açılan pencere olarak nitelendiren, gazetecilerin ve medyanın genel olarak benimsediği ve iddia ettiği yaklaşımdır. *İkincisi* ise medyanın aktardığı bilgide seçici ve/veya yanlı davrandığını söyleyen yaklaşımdır. Bu yaklaşım, medyanın sürdürdüğü yayın politikası ile, izleyicilerin ve dolayısıyla toplumun dünyaya ilişkin edindiği bilgiyi ve geliştirdiği anlayışı kontrol altında tutarak onu şekillendirebildiğini vurgulamaktadır. Bir başka ifade ile toplumsal gerçeklik tahayyülleri, bilgi düzeyi ve içeriği, medyanın aktardığı imajlar ve bilgiler ekseninde biçimlenmektedir. Eğer bu bilgiler ve imajlar seçici ve yanlı ise, izleyicilerin zihinlerindeki imaj, tahayyül ve gerçeklik bilgisi de seçici ve yanlı olacaktır (Garland, 2001: 158; McCullagh, 2002: 15). Bu noktada şunu söylemek mümkündür: Medya, insanların gerçekliğine ve içinde yaşadığı dünyaya ilişkin algısını tanımlama gücünü elinde bulundurmaktadır. Bunu, belli çerçeveler üzerinden aktardığı bilgi üzerinden işlettiği kontrol mekanizmasıyla başarabilmektedir.

Toplumun şiddet içerikli eylem ve suç teşkil eden olaylarla ilgili bilgi kaynaklarından biri olan kitle medyası, bu bilgiyi kurban/mağdur söylemi ve/veya sistem söylemi üzerinden aktarmaktadır (Garland, 2001: 158). Sonucunda korku ve/veya güvensizlik ortaya çıkmakta; ve dolayısıyla devletin sosyal kontrol mekanizmaları ile ilgili tartışmalara yol açmaktadır. Çünkü medyada yer verilen suç teşkil eden eylemlerin içeriği ve kapsamı, kişinin uzak mesafeler için olduğu kadar daha yakın çevrelerde de suçun gerçekleşebilme ihtimaline dair algısını etkileyebilmektedir. Bu sayede her iki tutum açısından duygusal yoğunluğa neden olabilmektedir (Fishman ve Mesch, 1996: 79).

Şiddet içerikli eylemlerin ve suç teşkil eden vakaların medyada yer alış biçimleri ve sonuçlarına ilişkin araştırmalar, iki kategoride ele alınabilir. İlki, *medya etkileri modeli*, yani teşhirin doğrudan etkisi olduğunu iddia ederek yürütülen araştırmalardır. Bu modele göre medya, yayınlarında ilettiği mesajlarla alıcılar üzerinde doğrudan etki yaratmaktadır. Ancak bu konuda yapılan araştırmalar son derece farklılaşan sonuçlara ulaşmıştır. Çünkü bu araştırmalarda, şiddet içerikli eylemin, suçun ve suçlunun medyadaki temsilleri, görünüşleri ve yansımaları gerçeklerle karşılaştırılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Oysa gerçekliğin nasıl ölçülebileceği konusu standardize edilemeyecek bir konudur. Araştırmaları yönlendiren ve başlangıç noktasını oluşturan ikinci ön kabul ise *baskın ideoloji* yaklaşımına dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre şiddet içerikli eylemler ve suç teşkil eden olaylar, toplumsal düzen ve güç ilişkilerine ve bu ilişkilerin yarattığı koşullara bağlı olan sosyal yapının ürünüdür; bir başka ifade ile doğal bir şey değil, sistem tarafından sınırları çizilen yayın politikalarının sonucudur. Kitle medyası, ideolojiyi yeniden üretme ve hegemonyayı koruma işlevi gören mekanizmalardan biridir, hatta fazlasıdır. Ancak belirgin bir şekilde ideolojik denetim araçları olarak hareket ettiğinde yeterli pazar payını elde edemeyeceğinden, farklı yaklaşım, yorum ve dil kullanması gerekmektedir. Böylece medya hem ideolojinin üretiminde yer almakta, hem de bu ideolojiyi üreten, geliştiren ve pekiştiren ahlaki değerleri yaymakta ve bir "ideal dünya modeli" yaratmaktadır. Toplum, bu ideal dünya modelini kullanarak, suç dünyasına ait olmak istemeyen her üyesine uymak zorunda olduğu kuralları bildirmektedir (Pinsler, 2007: 2-4). Böylece mevcut toplumsal düzenin korunmasına katkıda bulunmaktadır.

Korkunun Kök Salması ve Adalet Arayışı

Gerbner tarafından geliştirilen Ekme teorisine göre, televizyon, mesajlarını izleyicilere hissettirmeden zerk etmekte ve bir anlam dünyası inşa etmektedir. Suç ve şiddet içerikli programlar, izleyicide objektif gerçeklikle çelişen bir sosyal gerçeklik algısı oluşturmaktadır; nihayetinde izleyicilerin kendileri dışındaki kimselerden korkmasına yol açmaktadır. Bu anlam dünyası ve korku/tedirginlik hali, televizyon izleme süresi arttıkça yoğunlaşabilmekte; yüksek düzeyde televizyon izleyicileri, suç ve şiddet temalarını yoğun olarak içeren programlar nedeniyle, diğerlerine göre güvensizlik duygu ve düşüncesini daha belirgin yaşamaktadır (Gerbner, Gross, Morgan ve Signorielli, 1984: 285-286; Gerbner, 2013: 466-467; Jamieson ve Romer, 2014: 31; Ridout, Groose ve Appleton, 2008: 576; Rosenberger ve Callanan, 2011: 439).

Ekme teorisine göre kurgu televizyon programları, içeriği, tek bir bölüm içerisinde problemin çözülerek sonuca bağlanması ve suçluların yakalanıp cezalandırılması gibi nedenlere bağlı olarak korku tecrübesini dengelemektedir. Bir başka yoruma göre ise şiddet ve suç içerikli konuları yayınlayan programlar, şiddetin etkileri dramatize edildiği için, -gerçek dünyadaki suça ilişkin oluşan algılardan ve tahayyüllerden bağımsız olarak- korkuyu etkileyebildiğini öne sürmektedir. Son tahlilde televizyonda şiddet içerikli yayımların yoğunluğundan kaynaklanan en önemli problem, aşamalı olarak korkunun artışı ve otoriter devleti destekleyen güvensizlik algısının derinleşmesidir (Gerbner, 1980: 66, 70, Gerbner, 2013: 467; Jamieson ve Romer, 2014: 32, 39). Çünkü şiddet içerikli eylemler ve suç teşkil eden vakalar, kriminal soruşturmalar ve adli tekniklere odaklanarak medyada temsil edilirken, izleyicilerin yalnızca hoş vakit geçirmelerine hizmet etmez. Aynı zamanda onların ceza davaları ve adalet sistemine ilişkin beklentilere girmelerine neden olmakta ve süreçleri yorumlamak üzere onlara çerçeveler sunmaktadır (Hughes ve Magers, 2007: 259; Altheide ve Michalowski, 1999: 479; Garland, 2001: 158). Bu çerçeveler, izleyicilerin medyadaki suçun tasvirini yorumlamalarına yardımcı olduğu gibi, izleyicinin, verilen sorunla başa çıkmak için hangi politikaların ve eylemlerin gerekli olduğuna dair görüşlerine de rehberlik etmektedir.

Televizyon haberleri ve suç konusunu ele alan reality programlar ile şiddet ve suç içerikli temaları konu edinen dramalar arasında, suç riski ve suç korkusu algıları üzerine etkileri bağlamında bir farklılaşma söz konusudur. Örneğin suç dramaları, kurgu olduğunun bilinmesi, tek bir bölümde suçun çözüme kavuşturulması ve adaletin gerçekleştirilmesi nedeniyle izleyici üzerinde çok daha az etkiye sahiptir. Yapılan araştırmalar özellikle haberlerin, rastlantısal şiddet suçu tehdidinin ve olasılığının yüksekliği mesajını ileten içerik ve etkiye sahip olduğunu ileri sürmektedir. Suç haberleri ve suç konusunu ele alan reality programları, suçun, -hafif hükümlü kararlar caydırıcılık sağlamadığı için- yetersiz adalet sisteminden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bu çerçevede bu programların mesajları aracılığıyla zımni olarak önerdiğini iddia edebileceğimiz çözüm, daha fazla ceza gerektiren yasa ve politikaları yürürlüğe koyarak 'sert' davranmaktır. Buna göre bu programların izleyicilerin cezalandırmayı savunan tutumlarına katkıda bulunması beklenmektedir. Oysa dramalar suça götüren sebepleri açgözlülük, intikam, öfke veya akıl hastalığı gibi bireysel özelliklerle açıklamakta, yapısal faktörlere nadiren göndermede bulunmaktadır (Rosenberger ve Callanan, 2011: 439-440). Öte yandan suç içerikli dramaları izlemek, ölüm cezasına desteğini ve beklentisini doğrulamaktadır. Fakat bunun sebebi korku değildir. Çünkü şiddet ve suç konularıyla örüntülenen dramalarda genelde kriminal eyleme tek bir bölümde çözüm bulunmakta ve eylem/suçlu cezalandırılmaktadır. Yukarıda da kısaca değinildiği gibi, bu yöntem, korkunun azalmasında önemli düzeyde etkilidir. Dolayısıyla kurgu olmayan reality showlar gibi programlarda aktarılan suçun gerçekçi tasvirinin, kriminal olayın izleyiciye yakın olması ve kısa sürede sonuçlanması gibi hususların korku üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu söylemek mümkündür (Callanan, 2012: 98; Kort-Butler ve Hartshorn, 2011: 36, 38). İzleyicilerin ve dolayısıyla toplumun korku düzeyi ise ceza hukuku ve adalet politikası hakkında kamusal söylemi şekillendirmede en önemli unsurlardan biridir.

Suç, Korku ve Kontrolü Artırma İhtiyacının Doğuşu

Medya tüketimi ile suç korkusu arasında doğrudan ilişki olup olmadığı program türlerine göre ve izleyici özelliklerine göre değişkenlik gösterse de, suçla ilgili program izlemek ile suçun kontrolü ve adalet politikalarına destek vermek arasında bir ilişki olduğu görülmektedir (Newton ve Deth, 2005: 195; Fishman ve Mesch, 1996: 79; Kort-Butler ve Hartshorn, 2011: 38).

Pek çok insan suçla doğrudan ilgili bir tecrübeye sahip değildir ve bu nedenle suç ve ilgili konulara ilişkin bilgi edinmek için diğer kaynaklara güvenmek zorundadır. Medya, özellikle televizyon, suçla ilgili kültürel imajların, imgelerin yayıldığı ve pekiştirildiği; adalet politikaları tartışmalarının biçimlendirildiği bir işlev göstermektedir. Medya, halkın suç ve kontrol meseleleri için belli konulara odaklanarak temel referans çerçevesini oluşturmakta ve söz konusu problemleri nasıl anlayacağı konusunda yorumlar sunmaktadır. Örneğin suç dramalarında hakim olan konu 'suçluyu ele geçirme ve cezalandırma' olarak 'adalet'tir ve suçlularla başa çıkmanın tek yolunun da onları hapsedmek olduğunu ima eder. Aynı şekilde kurgu olmayan suç içerikli reality show programları da, adalet temelli suç kontrol politikalarını destekleyen ideolojilere göre çerçeve sunmaktadır.

Haberler ise problemin ana unsurunu vurgulayarak aktarım yapmaktadır. Pek çok insanın söz konusu durumdan etkilendiği ve o duruma temel olarak katkıda bulunan unsurların tespit edilebilecek nitelikte olduğu konusunda izleyiciyi bilgilendirmektedir. Dahası, medya 'problem'in değişebileceği, bu sorunları değiştirecek mekanizmaların bulunduğu ve bizim (toplum olarak) problemi çözmek için zaten (devlet/siyasi iktidar) bir temsilciye ve yönetime sahip olduğumuz ön kabulü ile aktarım yapmaktadır. Böylece bu programlar aracılığı ile yayılan korku söylemi, halkın geleneksel sosyal kontrol mekanizmalarına güvenini ve inancını teşvik etmektedir. Bir başka ifade ile herkes için en büyük problem olan suçun, bireysel özelliklerden kaynaklandığı ve zaten var olan sosyal kontrol yöntemlerini artırarak bu probleme müdahale edilebileceği düşüncesinin oluşmasına yardım etmektedir (Kort-Butler ve Hartshorn, 2011: 40).

Program izlemeye bağlı olarak korkunun ortaya çıkması, çevresel koşullardan, suç ve mağduriyete ilişkin bireysel ilişkiler aracılığıyla edinilen bilgilerden, polise ve adalet sistemine duyulan güven düzeyinden, güvenlik açığı algısından, kişisel risk algılarından ve ağır zarar verecek suç ihtimallerinden etkilenmektedir. İnsanlar kendilerini fiziksel ya da ekonomik olarak koruyamadıklarını hissedebilir ya da kendilerini hoş olmayan zor bir durumdan hızlıca geri çekemeyeceklerini veya mağdur olmanın fiziksel ve duygusal sonuçlarıyla başa çıkamayacaklarını düşünebilirler (Box, Hale ve Andrews, 1988: 341; Chiricos, Escholz ve Gertz, 1997: 353). Bu savunmasızlık duygusu, insanların medyanın aktardığı mesajlara daha duyarlı hale gelmesine neden olabilmektedir. Kişinin bizzat suçun mağduru olmaması, medyanın ve medyada aktarılan şiddet içerikli ve suç teşkil eden vakalara ilişkin bilgi ve mesajların bu konuda onun temel bilgi kaynağını oluşturmasına neden olurken, hissettiği tehlike algısı bilinmezliğin yarattığı etkiyle daha yüksek düzeye ulaşabilmektedir. Bunlar, bireyleri, yönetimleri altında oldukları devlete/siyasal iktidara, sürece müdahale etme konusunda baskı yapmaya itebilir.

Korku, suç kontrolü ve devletin kontrol mekanizmalarıyla sürece müdahalesine yönelik değişiklik taleplerinin ardındaki duygudur. Araştırmalar, bu tür korkuların siyasal değişimleri destekleyebileceğini göstermiştir. Siyasal değişim, siyasal yapı ve aktörlerin vatandaşların taleplerine tepki vermesiyle gerçekleşmektedir. Siyasal aktörlere ulaşan taleplerin miktarı güçlü bir kamuoyu oluşturabildiği takdirde, değişim mümkün olabilmektedir. Ancak bu süreçte hedeflerin kesişmesi gerekli ve önemlidir. Şöyle ki, politikacılar siyaset üretebilecekleri bir alan ve mesele ararlar; toplumda cezai işlem gerektiren eğilimler söz konusudur; medya, programlarında yer verecek, içeriklerini dolduracak ve izleyici çekebilecek temalar/hikayeler arar; suç endüstrisinin ise kendine has profesyonel motivasyonları söz konusudur (Kort-Butler ve Hartshorn, 2011: 41; Schroeder, 2018: 27).

Suç korkusu, kurgu olmayan suç içerikli programları izlemek ile adalet sistemini desteklemek arasındaki ilişkiyi belirleyebilmektedir: Daha kaygılı bir insan, adalet sisteminin suçla başa çıkma yeteneklerini yetersiz bulduğu için sistemi daha az destekleyebilir. Bu programlar hem kriminal olaylara ilişkin, hem adalet sistemine ve sistemin suçlarla ne kadar hızlı ve adil bir şekilde mücadele ettiğine ve onlara müdahale ettiğine dair, hem de bunlara çözüm bulmak için hangi problemlerle karşı karşıya olduğu konularında bilgi sağlamaktadır. Bütün bunlar dramatik bir etki yaratma yönüyle korkuyu arttıran boş zaman geçirme bağlamında gerçekleşmektedir (Kort-Butler ve Hartshorn, 2011: 51).

Suç Korkusunun İktidar Baskısına Dönüşümü

Televizyon programlarında yayınlanan şiddet içeriğinin, suç teşkil eden eylemlerin ortaya çıkmasında doğrudan etkili olup olmadığı hususu, tespit edilmesi zor bir konudur. Fakat izleyiciler ve dolayısıyla toplum, televizyondaki şiddet içerikli suç programlarının, şiddet içeren filmlerin ve suçla ilgili televizyon haberlerinin suç oranlarına yüksek düzeyde katkıda bulunduğunu düşünmektedir. Her ne kadar 1950'lerde başlayan çok sayıdaki çalışma, televizyonun gerçek suça doğrudan katkısının oldukça mütevazı düzeyde olduğunu kabul etmiş olsa da, hem halk, hem politikacılar hem de akademik camiada pek çok kimse, televizyon yayınlarında şiddet suçu içeriğinin görünmesini ciddi bir problem olarak değerlendirmektedir (Hetsroni, 2012: 141).

Televizyonda aktarılan suç içerikli hikayelerin % 60'ı dikkatle tasarlanmaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi aktarılan hikayelerde suç teşkil eden davranışın nedenleri olarak özellikle açgözlülük, öfke, intikam ve akıl hastalığı vurgulanmaktadır. Suçun nedenlerine ilişkin bu kriterleri reel suç istatistiklerinin verileri ile karşılaştırmak zordur, çünkü tüm suçlar için resmi bir gerekçelendirme unsuru bulunmamaktadır. Örneğin televizyonda, cinayetler titizlikle planlanmış vakalar olarak aktarılırken; FBI'ın cinayetlerin ardında yatan nedenler ve durumlar ile ilgili yayınladığı istatistiklere göre, gerçek hayatta işlenen cinayetler, çoğunlukla bir öfke sonucu gerçekleşen, düşmanca tartışmaya tepki gibi anlık bir duygu durum bozukluğunun sonucudur. Televizyonda hikayesi sunulan kurban/mağdurlar ise, genel olarak pasif ve çaresiz olarak resmedilmektedir. Bu, izleyicilerin gerçek mağduriyet riskini temsil etmekten çok, suç korkusu yaratmada etkili olmaktadır. Çünkü bu programlarda izleyicilere cinayet, silahlı soygun ve darp gibi şiddet suçlarıyla günlük hayatta daha sık yüz yüze kalındığı mesajı iletilmektedir. Cinayet, dramatik yapısı nedeniyle suç haberlerinin dörtte birinden fazlasının konusunu oluşturmaktadır; oysa polislin incelediği suç vakalarının sadece % 0.2'sini teşkil etmektedir (Hetsroni, 2012: 142-143); yani aslında diğer suçlarla karşılaştırıldığında oldukça nadirdir.

Suçun bu kadar popüler olmasının nedenlerinden biri, 'korku' ile bağlantılı olmasıdır, ki korku neredeyse her zaman popüler kültürde eğlencenin en temel unsurlarından olmuştur. Şiddet içerikli ve suç teşkil eden vakalara yapılan vurgu, tehlike ve riskin günlük yaşamın merkezinde yer aldığını işaret eden bir korku söylemi yaratmıştır. Korku söylemi, sosyal politikalar, toplumsal meselelerin halk tarafından algılama biçimi ve kamusal alandan vazgeçilmesi bakımından önemli sonuçlara sahiptir. Vatandaşlar kendilerini korumak üzere, garanti ve güvenlik önlemleri satın alarak, arabalarını, evlerinin kapı ve pencerelerini daha güvenli hale getirecek kilit ve alarm sistemleri kurarak, yabancılara kapı açmayarak, az miktarda nakit para taşıyarak, sokakta dikkat çekmeyecek şekilde giyinerek kendilerini suça karşı donanımlı ve korunaklı hale getirmiştir. Çünkü korku söyleminin yaygınlığı, devlet kontrolüne, gözetimine ve denetimine neden olan sosyal politikaların uygulanacağı hallerin ve tepkilerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Bu hal, üyesi olunan topluma ilişkin algıyı risk toplumu algısına dönüştürmektedir. Risk toplumu, yeni bir toplumsal kimliğin, mağdur/kurban kimliğinin ortaya çıkmasına imkan tanımıştır. Bu, riskleri kontrol altında tutmak, denetlemek ve engellemek için düzenlenmiş iletişim sürecine götürmektedir. Bu kimlik, politikacıların ve pek çok etkili siyasi aktörün kendi siyasi geleceği için kullandığı ve kimi zaman

sömürdüğü unsur olmuştur (Beck, 2008: 5-6; Furedi, 2017: 31-32; Altheide, 2003: 10; Altheide ve Michalowski, 1999: 476; Garland, 2001: 162).

Korku söyleminin en büyük etkisi, bir düzensizlik ve karmaşa duygusuna rağmen 'işlerin kontrolden çıkmadığı' inancını teşvik etmektir. Korku, toplumda herkesin potansiyel birer suç mağduru olduğu yönünde ortak bir algıya ya da kimliğe yol açtığı için, insanları 'kurtarılmış' olmak konusunda daha itaatkar hale getirmektedir. Suç korkusu üzerine yaptığı araştırmada Ferraro (1995: 12), algılanan risk ile kaygılı olmak arasında ayırım yapmıştır. Ona göre suç korkusu, suça veya suç ile ilişkilendirdiği sembollere yönelik kaygıları temsil eden duygusal bir tepkidir. İnsanlarda korku tepkisini uyandırmak için potansiyel bir risk, tehdit ve tehlike durumunu fark etmesini sağlamak gerekmektedir. Bu potansiyel tehlike, insanların günlük yaşamlarında önlemler olarak sürekli kaçındıkları bir durumdur. Dolayısıyla Ferraro, korkunun kendisini mütemediyen yeniden ürettiğini ya da kendini gerçekleştiren bir kehanete dönüştüğünü öne sürmektedir. Sosyal aktörler, durumlarını 'korku dolu' olarak tanımladıkları ve korku söylemi üzerinden sosyal yaşama dahil oldukları zaman, sosyal yaşam daha düşmanca algılanmaktadır. Korku, polis ve kolluk kuvvetlerine daha fazla güvenilirlik ve kontrol yetkisi vermektedir. (Altheide, 2003: 19-22; Altheide ve Michalowski, 1999: 480). Bu, güvenlik politikalarının sertleşmesine ve devletin otoriterleşmesine fırsat kapısı açar. Çünkü çare, devlet yetkililerinin daha fazla kontrol sahibi olmasındadır.

Kitle medyasında çok sayıda 'kriz' hikayesinin paylaşımıyla suç, şiddet ve belirsizlik içeren korkular, daha fazla korku yaratmak ve sivil özgürlükleri iptal eden büyük yasalar çıkarmak için temel olarak kullanabilmektedir (Altheide, 2003: 24). Zira bireyler şiddet içeren suçların yaygınlığını abartma eğilimindedir. Cezaların az olduğunu ve suç içerikli eylemlerin artmadığı zaman bile arttığını düşünebilmektedirler. Bu eğilim, politik kazanımlar için halkın duygularını sömüren politikacılar tarafından kullanılabilir; ve hatta bu dinamik, mevzuat sürecini de belirleyebilmektedir. Çünkü çağdaş siyaset, toplumsal taleplere karşılık vermesi gerektiğine yönelik toplumsal beklentiyle çalışmaktadır. Dolayısıyla siyasal iktidar ve yasama organının, kamuoyunun endişelerine, özellikle suçluların yeterince cezalandırılmadığına veya tehlikeli bireylerin yeterince takip, denetim ve kontrol edilmediğine dair duyulan endişelere dikkatle kulak vermesi gerekmektedir (Rosenberger ve Callanan, 2011: 437; Garland, 2001: 172). Devlet ve siyasal iktidar üzerinde, - meşruiyetini koruyabilmesi için- bu endişeleri anlayan ve çözüm üreten önlemlerin alınması konusunda büyük bir baskı söz konusudur.

Sonuç ve Değerlendirme

Toplumsal istikrarın bozulması, konsolidasyon çabalarını doğururken, aynı zamanda ahlaki düzen ve sosyal kontrolün yeniden yerleştirilmesine yol açmakta, tekrar eden bir toplumsal gelişme akışı gerçekleşmektedir. Yalnızca güven duyulmayan ve dışlanan gruplar yakından takip ve kontrol edildiğinde kişisel özgürlüklere sahip olmak mümkündür. Öte yandan artık kolektif refahı arttırmak için herkesin bir miktar kişisel özgürlüğünden vazgeçtiği dayanışmacı bir sosyal kontrolün aksine, başkalarının dışlanmasına ve yakın kontrolüne dayanan bir bireysellik anlayışı egemen olmaya, süreci yönetmeye başlamıştır. Çünkü suçlular ve mağdurların kendi talihsizliklerinin temel sorumlusu olarak yine kendilerinin görüldüğü bir anlayış yaygınlaşmıştır. Bu anlayış, egemen sınıflara kendi özgürlüklerinden vazgeçmeden katı kontrol uygulamalarını empoze etme imkânları sunmaktadır (Garland, 2001: 198). Burada belirleyici olan, bir eylemin ahlaki düzeni bozduğuna veya toplumun istikrarını tehdit ettiğine yönelik inançtır. Böyle bir inanç ekseninde kamuoyunun oluşması, yasal düzenlemeler konusunda siyaset mekanizmasını harekete geçirebilmektedir; ancak daha önemlisi kamuoyunun siyaset dünyasının yönlendirmesi ile gerçekleşip gerçekleşmediği sorunudur. Çünkü siyasal iktidarların, medya içeriklerini kendi siyasi ikballeri için toplumu manipüle etmek üzere kullanabilme ihtimali söz konusudur.

Kaynakça

- Altheide, D. (2002). *Creating fear: News and the construction of crisis*. Aldine de Gruyter.
- Altheide, D. (2003). Mass media, crime, and the discourse of fear. *The Hedgehog Review*, 5(3): 9-25.
- Altheide, D. & Michalowski, R. S. (1999). Fear in the news: A discourse of control. *The Sociological Quarterly*, 40 (3): 475-503. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1999.tb01730.x>
- Beck, U. (2008). World at risk: The new task of critical theory. *Development and Society*, 37 (1): 1-21.
- Box, S., Hale, C. & Andrews, G. (1988). Explaining fear of crime. *The British Journal of Criminology*, 28 (3): 340-356. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a047733>
- Callanan, V. J. (2012). Media consumption, perceptions of crime risk and fear of crime: Examining race/ethnic differences. *Sociological Perspectives*, 55 (1): 93-115. <https://doi.org/10.1525/sop.2012.55.1.93>
- Chiricos, T., Escholz, S. & Gertz, M. (1997). Crime, news and fear of crime: Toward an identification of audience effects. *Social Problems*, 44 (3): 342-357. <https://doi.org/10.1525/sp.1997.44.3.03x0119o>
- Chriss, J. J. (2013). *Social control, an introduction*. Polity Press.
- Dönmezer, S. (1982). *Sosyoloji*. Savaş Yayınları.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. State University of New York Press.
- Fishman, G. & Mesch, G. S. (1996). Fear of crime in Israel: A multidimensional approach. *Social Science Quarterly*, 77 (1): 76-89.
- Furedi, F. (2017). *Korku kültürü: Risk almamanın riskleri*. Ayrıntı Yayınları.
- Garland, D. (2001) *The culture of control, crime and social order in contemporary society*. University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226190174.001.0001>
- Gerbner, G. (1980). Death in prime time: Notes on the symbolic functions of dying in the mass media. *The annals of the American academy of political and social science*, 447: 64-70. <https://doi.org/10.1177/000271628044700109>
- Gerbner, G. (2013). Television: The new state religion?, *A Review of General Semantics*, 70 (4): 462-467.
- Hetsroni, A. (2012). Violent crime on American television: A critical interpretation of empirical studies. *Sociology Mind*, 2 (2): 141-147. <https://doi.org/10.4236/sm.2012.22018>
- Hughes, T. & Magers, M. (2007). The perceived impact of crime scene investigation shows on the administration of justice. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 14 (3): 259-276.
- Jamieson, P. & Romer, D. (2014). Violence in popular U.S. prime time TV dramas and the cultivation of fear: A time series analysis. *Media and Communication*, 2 (2): 31-41. <https://doi.org/10.17645/mac.v2i2.8>
- Kort-Butler, L. A. & Hartshorn, K. J. S. (2011). Watching the detectives: Crime programming, fear of crime, and attitudes, about the criminal justice system. *Sociology Department, Faculty Publications*, Paper 181. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2010.01191.x>

-
- Leverentz, A. (2012). Narratives of crime and criminals: How places socially construct the crime problem. *Sociological Forum*, 27 (2): 348-371. <https://doi.org/10.1111/j.1573-7861.2012.01321.x>
- McCullagh, C. (2002), *Media power, A sociological introduction*. Palgrave.
- Newton, K. & Van Deth, J. W. (2005) *Foundations of Comparative Politics, Democracies of the Modern World*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511806810>
- Pinseler, J. (2007). Power and hegemony in reality crime programmes. A Paper Presented to the *Cultural Studies Now Conference*, London.
- Ridout, T. N., Groose, A. C., Appleton, A. M. (2008). News media use and Americans' perceptions of global threat. *British Journal of Political Science*, 38 (4): 575-593. <https://doi.org/10.1017/s000712340800029x>
- Rosenberger, J. S. & Callanan, V. J. (2011). The influence of media on penal attitudes. *Criminal Justice Review*, 36 (4): 435-455. <https://doi.org/10.1177/0734016811428779>
- Schroeder, R. (2018). *Social Theory After the Internet*. UCL Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt20krxdr>
- Voltmer, K., Rawnsley, G. (2009). The Media. In Christian W. Haerpfer, Patrick Bernhagen, Ronald F. Inglehart, and Christian Welzel (Eds.), *Democratization* (pp. 234-248). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/hepl/9780199233021.003.0016>